

Presumpce neviný

Presumpce neviný (čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod) i další ústavní garance obviněného platí bezvýjimečně a v plném rozsahu pro veškeré trestné činy včetně trestných činů sexuální povahy.

Stojí-li výsledek trestního řízení v převážné míře na výpovědi jediné osoby, musejí soudy obviněnému poskytnout co nejširší prostor ke zpochybnění tohoto důkazu i k předložení vlastní verze skutkového stavu; neučiní-li tak, poruší právo obviněného na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod.

(Nález Ústavního soudu České republiky sp.zn. I.ÚS 3090/25 ze dne 15.5.2026)

Ústavní soud rozhodl o ústavní stížnosti A. A. (jedná se o pseudonym), t. č. ve Věznici Pardubice, zastoupeného advokátem JUDr. P.K., sídlem P., proti usnesení Nejvyššího soudu č. j. 4 Tdo 330/2025-443 ze dne 24. června 2025, usnesení Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích č. j. 14 To 273/2024-351 ze dne 27. listopadu 2024 a rozsudku Okresního soudu v Ústí nad Orlicí č. j. 1 T 24/2024-321 ze dne 17. září 2024, za účasti Nejvyššího soudu, Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích a Okresního soudu v Ústí nad Orlicí, jako účastníků řízení, a Nejvyššího státního zastupitelství, Krajského státního zastupitelství v Hradci Králové a B. B. (jedná se o pseudonym), jako vedlejších účastníků řízení, tak, že usnesením Nejvyššího soudu č. j. 4 Tdo 330/2025-443 ze dne 24. června 2025, usnesením Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích č. j. 14 To 273/2024-351 ze dne 27. listopadu 2024 a rozsudkem Okresního soudu v Ústí nad Orlicí č. j. 1 T 24/2024-321 ze dne 17. září 2024 bylo porušeno stěžovatelovo právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a presumpce neviný zaručená čl. 40 odst. 2 Listiny základních práv a svobod. Usnesení Nejvyššího soudu č. j. 4 Tdo 330/2025-443 ze dne 24. června 2025, usnesení Krajského soudu v Hradci Králové - pobočky v Pardubicích č. j. 14 To 273/2024-351 ze dne 27. listopadu 2024 a rozsudek Okresního soudu v Ústí nad Orlicí č. j. 1 T 24/2024-321 ze dne 17. září 2024 se ruší.

Z odůvodnění:

I. Skutkové okolnosti věci a obsah napadeného rozhodnutí

1. Ústavní soud v tomto nálezu připomenul vysoké nároky na prokázání viny obviněného a na odůvodnění rozhodnutí soudů o vině a trestu v případech, kdy je k dispozici omezené množství důkazů.

2. Jak vyplynulo z ústavní stížnosti, stěžovatel byl napadeným rozsudkem Okresního soudu v Ústí nad Orlicí uznán vinným zvláště závažným zločinem znásilnění podle § 185 odst. 1, odst. 2 písm. a) zákona č. [40/2009 Sb.](#), trestní zákoník, ve znění do 31. 12. 2024, za což byl odsouzen k nepodmíněnému trestu odnětí svobody v trvání čtyř let. Stěžovateli byla také uložena povinnost nahradit osobě vystupující v trestním řízení v procesním postavení poškozené (dále jen "vedlejší účastnice") náhradu nemajetkové újmy ve výši 90 000 Kč. Odvolání stěžovatele Krajský soud v Hradci Králové - pobočka v Pardubicích napadeným usnesením zamítl, stěžovatelovo dovolání bylo Nejvyšším soudem odmítnuto. Daného trestného činu se stěžovatel podle soudů dopustil ve zkratce tím, že od roku 2010 do roku 2022 na různých místech vykonal s vedlejší účastnicí (kterou měla jeho partnerka od dětství

v péči, dále "nevlastní matka" vedlejší účastnice) soulož a požadoval po ní i vykonání dalších sexuálních praktik, které vedlejší účastnice vykonala, ačkoli s ničím nesouhlasila, opakovaně to stěžovateli sdělila a odstrkovala ho rukama; to vše stěžovatel dle zjištění soudů činil při vědomí poruchy osobnosti a sníženého intelektu vedlejší účastnice, která nebyla schopna "ve většině případů" projevit důrazný nesouhlas a účinně se bránit. Podle soudů tedy stěžovatel využil bezbrannosti vedlejší účastnice, přičemž v jednom případě ji i donutil ke styku násilím.

II. Argumentace stěžovatele

3. Posuzovanou ústavní stížností se stěžovatel domáhá zrušení v záhlaví uvedených rozhodnutí s tvrzením, že jimi bylo porušeno jeho právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen "Listina") a právo, aby jeho věc byla projednána veřejně, bez zbytečných průtahů a v jeho přítomnosti a aby se mohl vyjádřit ke všem prováděným důkazům, zaručené čl. 38 odst. 2 Listiny.

4. Stěžovatel namítá, že v průběhu řízení jednoznačně vyplynuly situace, kdy vedlejší účastnice byla bez pochyb schopna důrazně projevit svůj nesouhlas. Stěžovatel takové přání údajně vždy respektoval, přičemž i sama vedlejší účastnice zmínila případy, kdy s intimnostmi ze strany stěžovatele nesouhlasila a stěžovatel to respektoval. Podle stěžovatele je tak zřejmé, že vedlejší účastnice velmi dobře chápala situaci a byla schopna projevit, že si něco nepřeje. Závěr soudů o bezbrannosti vedlejší účastnice tak podle stěžovatele není řádně odůvodněn a je v rozporu s její výpovědí. Soudy prvního a druhého stupně uvedly, že vedlejší účastnice "ve většině případů" nebyla schopna projevit svůj nesouhlas, aniž by to jakkoliv vysvětlily a rozlišily případy, kdy toho vedlejší účastnice schopna byla a kdy nikoliv. Stěžovatel nadto vznáší otázku, jak mohl za této situace vědět o bezbrannosti vedlejší účastnice, tím spíše když jej několikrát při styku ubezpečovala, že se jí to líbí.

5. Dále stěžovatel soudům vytýká, že nevyšly z provedených důkazů, nýbrž z ničím nepodložených úvah. Logičnost a věrohodnost verze událostí stěžovatele - podle něhož šlo o dobrovolný vztah a nyní se mu vedlejší účastnice mstí za to, že jí sdělil, že kvůli ní neopustí její nevlastní matku - pak soudy posuzovaly podle nesmyslných hledisek a morálních aspektů včetně dehonestujících komentářů, kdy např. krajský soud uvedl, že "spíše než otázkou, proč by měl obžalovaný poznat, že [vedlejší účastnice] s ním sex mít nechce, je třeba se zabývat tím, proč by sex s obžalovaným mít měla, přičemž tato úvaha je zakončena negativním závěrem". V konečném důsledku tak byla podle stěžovatele porušena i zásada "v pochybnostech ve prospěch obžalovaného" (in dubio pro reo) zakotvená v § 2 odst. 2 trestního řádu a v čl. 40 odst. 2 Listiny. V této souvislosti stěžovatel upozorňuje na konkrétní rozpory ve výpovědích svědků, např. dle svědkyně E. Č. si měla vedlejší účastnice myslet, že se stěžovatelem tvoří pár. Jiné osobě zase měla vedlejší účastnice říci, že to se stěžovatelem přehnal. Proto stěžovatel navrhl výslech této osoby, čemuž ale nebylo vyhověno. Další osoby se pro změnu měly vyjádřit v tom směru, že se jim vedlejší účastnice přiznala, že si již dříve jedno podobné obvinění vymyslela.

III. Průběh řízení před Ústavním soudem

6. Ústavní soud vyzval účastníky a vedlejší účastníky řízení k vyjádření k ústavní stížnosti.

7. Nejvyšší soud setrval na svých argumentech s tím, že námitky týkající se souhlasu stěžovatelky se věnoval zejména v bodech 53 a 61 až 63 svého rozhodnutí, v nichž rozvedl, že vedlejší účastnice vypověděla, že od chvíle, kdy o ni stěžovatel projevil zájem, dávala najevo, že jí to není příjemné a stěžovatele odstrkávala. Pokud stěžovateli někdy řekla, že se jí to líbilo, šlo o obrannou reakci. Stěžovatel si přitom byl vědom hendikepu vedlejší účastnice, kvůli kterému nebyla schopna svůj nesouhlas dávat najevo důrazněji.

8. Krajský soud odkázal na odůvodnění svého rozhodnutí a dodal, že argumenty stěžovatele se opírají o jiný skutkový stav, než jaký byly soudy zjištěny.

9. Nejvyšší státní zastupitelství navrhlo ústavní stížnost odmítnout pro zjevnou neopodstatněnost, případně zamítnout. Okresní soud totiž realizoval úplné a bezvadné dokazování a dospěl k závěru, jež nepochybně lze v souladu s principy elementární logiky dovodit z provedených důkazů. V řízení nedošlo ani k opomenutí jakýchkoliv důkazních návrhů. Klíčovým důkazem byly konzistentní výpovědi vedlejší účastnice, která potvrdila, že vůči jednání stěžovatele projevovala zřetelný nesouhlas a v jednom případě se bránila fyzicky. Soudy si přitom byly vědomy diametrálně odlišných výpovědí stěžovatele a vedlejší účastnice a pečlivě rozvedly důvody, pro které shledaly pravdivým právě popis skutkového děje prezentovaný vedlejší účastnicí. Její výpověď navíc nebyla osamocena, v jednotlivých bodech ji podpořily mimo jiné i výpovědi svědkyň a znalecký posudek. Podle Nejvyššího státního zastupitelství tak nemohlo dojít k porušení zásady presumpce neviny a zásady in dubio pro reo, neboť v souladu s ustálenou judikaturou se nelze ztotožnit s názorem, že stojí-li proti sobě dvě odlišná tvrzení, resp. dvě skupiny důkazů nabízející různé varianty skutkového děje, je třeba vždy rozhodnout ve prospěch obviněného. Pokud soud po vyhodnocení důkazní situace nemá pochybnosti o průběhu skutkového děje, není pro uplatnění uvedené zásady prostor.

10. Krajské státní zastupitelství v Hradci Králové odkázalo na napadená rozhodnutí.

11. Okresní státní zastupitelství v Ústí nad Orlicí se postavení vedlejšího účastníka vzdalo.

12. Stěžovatel v replice setrval na svých námitkách. Nadále spatřuje rozpor v tom, že i podle Nejvyššího soudu vedlejší účastnice měla dávat najevo jak slovně, tak fakticky, že nemá o pohlavní aktivity zájem, ale zároveň neměla být schopná svůj nesouhlas dávat najevo důrazněji než verbálním projevem, popř. odstrkováním; stejného rozporu se údajně dopouští i Nejvyšší státní zastupitelství. Nejvyšší soud pak dokonce řekl, že pokud vedlejší účastnice řekla, že se jí to líbí, šlo o obrannou reakci; stěžovateli ale nelze přičítat k tíži, že takový projev nepochopil tak, že jím vedlejší účastnice vyjadřuje pravý opak. Stěžovatel si na základě elementární logiky nedokáže vysvětlit, jak je možné, že a) soudy věří výpovědi vedlejší účastnice, že dávala slovně i fakticky najevo, že nemá o pohlavní aktivity zájem, b) zároveň soudy opakovaně uvádí, že vedlejší účastnice nebyla schopná svůj nesouhlas dát najevo, c) nesouhlas podle soudů nebyla vedlejší účastnice schopná dát najevo ve "většině případů", a d) když už projevila, že se jí nějaká aktivita líbí, šlo o obrannou reakci. Stěžovatel v této souvislosti připomíná, že soudy ve svých rozhodnutích projevíly jakési morální hodnocení, přičemž právě odmítnutí pochopení toho, proč by pro vedlejší účastnici měl vůbec být o třicet let starší stěžovatel přitažlivý, je ten hlavní důvod, proč byl odsouzen ke čtyřem letům odnětí svobody. Soudy si o něm takto udělaly obrázek a jeho argumenty už pak řádně nereflektovaly. Stěžovatel nesouhlasí ani s dalšími argumenty Nejvyššího soudu a Nejvyššího státního zastupitelství a trvá na důvodnosti svých návrhů na doplnění dokazování a na své interpretaci výpovědi svědkyně E. Č., přičemž navrhuje, aby si Ústavní soud sám přebral nahrávku z hlavního líčení, kde byla vyslechnuta.

IV. Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

13. Ústavní stížnost je důvodná.

IV. A Obecná východiska

14. Ústavní soud je v řízení o ústavní stížnosti mimo jiné povolán posoudit otázku, zda při objasnění věci v rámci trestního řízení nedošlo k porušení zásady presumpce neviny ve smyslu čl. 40 odst. 2 Listiny. Od ní se odvíjí i subprincip rozhodování in dubio pro reo (v pochybnostech ve prospěch obžalovaného), jemuž dle platných procesních předpisů odpovídá důvod zproštění obžaloby dle § 226

písm. a), b) a c) trestního řádu. Součástí presumpce nevinny je i zásada, podle níž musí být obviněnému vina trestným činem bez rozumných pochybností prokázána. Tam, kde existují jakékoliv rozumné pochybnosti, musejí být vyloženy ve prospěch obviněného [nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 2042/08 ze dne 26. 11. 2009 (N 247/55 SbNU 377)]. Trestní řízení vyžaduje v tomto ohledu ten nejvyšší možný stupeň jistoty, který je možno od lidského poznání požadovat, alespoň tedy na úrovni obecného pravidla "prokázání mimo jakoukoliv rozumnou pochybnost" [nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 260/05 ze dne 17. 5. 2007 (N 86/45 SbNU 259), bod 25]. Ačkoliv se přitom toto přísné pravidlo vztahuje především na dosažení co nejvyšší možné jistoty ohledně závěru vyplývajícího z důkazu, soud musí dodržet vysoký standard, i pokud jde o samotnou vypovídací schopnost a hodnověrnost důkazu [nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 910/07 ze dne 23. 9. 2008 (N 156/50 SbNU 389), bod 9].

15. Lze dodat, že presumpce nevinny je zakotvena i v čl. 6 odst. 2 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, z něhož dle Evropského soudu pro lidská práva plyne povinnost vyložit jakoukoliv pochybnost ve prospěch obviněného (rozsudek ve věci Barbera, Messegue a Jabardo proti Španělsku, č. 10590/83, ze dne 6. 12. 1988, bod 77). Evropský soud pro lidská práva zároveň vyžaduje, aby soudci nevycházeli z předem pojatého přesvědčení, že obžalovaný spáchal čin, který je mu kladen za vinu, a aby důkazní břemeno spočívalo na obžalobě (rozsudek ve věci Lavents proti Litvě, č. 58442/00, ze dne 28. 11. 2002, body 125 a 126).

16. Platí tedy sice, že procesní předpisy ponechávají, pokud jde o hodnocení důkazů, volnou úvahu soudci obecného soudu, volné uvážení ale není absolutní. Naopak, ochrana prostřednictvím ústavně zaručených základních práv vztahující se k postavení obviněného v trestním řízení, včetně presumpce nevinny, tvoří rámec, který je třeba při volném uvážení respektovat (cit. nález sp. zn. I. ÚS 910/07, bod 9). V souladu s právem na soudní ochranu zaručeným čl. 36 odst. 1 Listiny je zároveň nezbytné, aby soud své - presumpci nevinny respektující - úvahy ve svém rozhodnutí řádně vyložil a odůvodnil.

17. Je potřeba zdůraznit, že uvedená pravidla bezvýjimečně a v plném rozsahu platí pro veškeré trestné činy, tedy včetně trestných činů sexuální povahy. Skutečnost, že u některých trestných činů bývá k dispozici jen omezené množství důkazů, nemůže vést k pominutí ústavních garancí práv obviněného. Jak Ústavní soud uvedl v citovaném nálezu sp. zn. I. ÚS 910/07 (bod 16): "Ústavní soud si je vědom specifické obtížnosti dokazování trestného činu znásilnění, který je vážným zásahem do osobní svobody a důstojnosti poškozených, avšak ani tato závažnost nemůže vést k rezignaci na dodržování ústavních mezí trestního řízení."

18. Trestní řízení, v němž je k dispozici omezené množství důkazů, nejenže nemůže snižovat ústavní záruky obviněného, ale naopak vyžaduje pro shledání viny obviněného o to větší opatrnost, a to zvláště tehdy, stojí-li v trestním řízení jedna výpověď proti druhé a rozhodnutí soudu záleží na tom, které z nich uvěří (srov. cit. nález sp. zn. I. ÚS 910/07, bod 11). Slovy nálezu sp. zn. III. ÚS 464/99 ze dne 13. 7. 2000 (N 109/19 SbNU 63), na soud je v těchto případech nutno "klást zvýšené požadavky, a to v souvislosti s vyvozením závěrů o tom, které skutečnosti soud vzal za prokázané, o které důkazy svá skutková zjištění opřel a jakými úvahami se řídil při hodnocení provedených důkazů" [podobně viz i nález Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 368/15 ze dne 15. 2. 2016 (N 32/80 SbNU 411), bod 22]. Své úvahy a postup soud zároveň musí "vyčerpávajícím způsobem popsat a logicky i věcně přesvědčivě odůvodnit, jakým způsobem se s těmito rozpory vypořádal a z jakých důvodů uvěřil jedné z vzájemně protichůdných skutkových verzí" [nález Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 224/04 ze dne 19. 8. 2004 (N 116/34 SbNU 213)]. Přitom je nezbytné vzít do úvahy všechny okolnosti věci, a to včetně skutečnosti, že osoba, jejíž výpověď představuje hlavní důkaz o vině obviněného, může mít - např. s ohledem na uplatněný nárok na náhradu škody - zájem na výsledku trestního řízení. Jak totiž Ústavní soud upozornil v nálezu sp. zn. I. ÚS 520/16 ze dne 22. 6. 2016 (N 119/81 SbNU 853, bod 44), v situaci tvrzení proti tvrzení "soudy rozhodně nemohou opomenout, je-li u svědka či svědků,

jejichž výpověď stojí proti výpovědi obviněného, objektivně přítomna pochybnost o jejich nezainteresovanosti na výsledku řízení".

19. Ústavní soud konečně dodává, že povinností trestních soudů je zajistit, aby obviněný měl reálnou možnost se hájit a uplatňovat své argumenty "za podmínek, které nejsou zřetelně nevýhodné ve srovnání s protistranou" [nález Ústavního soudu sp. zn. IV. ÚS 463/2000 ze dne 27. 8. 2001 (N 122/23 SbNU 191)]. Stojí-li výsledek trestního řízení a s tím leckdy i osobní svoboda obviněného, který zůstává v očích práva až do odsuzujícího rozsudku nevinnou osobou, v převážné míře na výpovědi jediné osoby, musí soudy obviněnému poskytnout co nejširší prostor ke zpochybnění tohoto důkazu i k předložení vlastní verze skutkového stavu. Soudy musejí pečlivě a nepředpojatě hodnotit předestřenou obhajobu z pohledu její možné pravdivosti a zásadně vyhovět důkazním návrhům, které ji mají potvrzovat (srov. cit. nález sp. zn. I. ÚS 910/07, bod 12).

20. Výše uvedené platí o to více tehdy, je-li obviněný orgány činnými v trestním řízení postaven do situace, která limituje možnost existence jiných rozhodujících důkazů než svědecké výpovědi (typicky osoby finančně zainteresované na výsledku řízení). Je-li např. obvinění vzneseno s dlouhým časovým odstupem od údajné trestné činnosti, obviněný již nemusí mít k dispozici hmotné důkazy podporující jeho obhajobu (v důsledku ztráty, zničení apod.), případně si už nebude schopen vybavit všechny relevantní okolnosti věci, a nabídnout tak třeba vlastní koherentní verzi skutku či jiné relevantní skutečnosti. Podobně, pokud je skutek vymezen bez specifikace konkrétního místa nebo času jeho (údajného) spáchání, je tím obviněný připraven o tradiční formy obrany jako např. možnost zpochybnit, že se v daném čase na daném místě vůbec nacházel.

IV. B Užití obecných východisek na posuzovanou věc

21. V nyní posuzované věci byl stěžovatel uznán vinným zvláště závažným zločinem znásilnění podle § 185 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku, kterého se dopustil v neurčitěm počtu případů v letech 2010 až 2022 na různých místech vůči vedlejší účastnici, zneuživ její bezbrannosti, neboť nebyla "ve většině případů" schopna projevit důrazný nesouhlas či se účinně aktivně jednání stěžovatele bránit, přičemž minimálně v jednom případě stěžovatel vedlejší účastnici podle odsuzujícího rozsudku k pohlavnímu styku donutil násilím.

22. Trestní zákoník v rozhodném znění zločin znásilnění, za nějž byl stěžovatel odsouzen, definoval takto: § 185 Znásilnění (1) Kdo jiného násilím nebo pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až pět let. (2) Odnětím svobody na dvě léta až deset let bude pachatel potrestán, spáchá-li čin uvedený v odstavci 1 (a) souloží nebo jiným pohlavním stykem provedeným způsobem srovnatelným se souloží, (b) na dítěti, nebo (c) se zbraní.

23. Není pochyb, že stěžejním důkazem o stěžovatelově vině byla výpověď vedlejší účastnice, která se diametrálně lišila od výpovědi stěžovatele, a to především co do dobrovolnosti jejich sexuálního kontaktu. Ostatní provedené důkazy (až na jeden, viz dále) se vesměs týkaly toho, co vedlejší účastnice sama řekla jiným osobám či jak se před nimi chovala. Šlo tedy o situaci tvrzení proti tvrzení, v níž nadto stěžovatel s ohledem na povahu a časové a místní vymezení skutku byl objektivně odkázán na jediný možný způsob obrany, a to zpochybnění věrohodnosti výpovědi vedlejší účastnice. Odsuzující rozsudek proto musí splňovat ty nejprísnejší požadavky plynoucí z judikatury Ústavního soudu, jak je popsána výše.

24. Těmto požadavkům soudy nedostály. Stěžovatelovu skutkovou verzi odmítly na základě nepřesvědčivých a v některých případech dokonce nelogických argumentů; skutečnosti svědčící ve prospěch stěžovatele ignorovaly či bagatelizovaly, a to včetně výpovědi jediné svědkyně, která měla být nějakému fyzickému kontaktu (či jeho iniciování) mezi stěžovatelem a vedlejší účastnicí přítomna

a která verzi vedlejší účastnice popírala. Některé formulace užívané v odůvodnění navíc působí dojemem, že zejména odvolací soud vycházel z předem pojatého přesvědčení, že je stěžovatel vinen. Odvolací soud zároveň za této již tak ústavně neudržitelné situace zaujal nedůvodně přísný přístup ke stěžovatelovým důkazním návrhům.

25. Jak bylo řečeno, stěžovatel tvrdil, že vztah s vedlejší účastnicí byl oboustranně dobrovolný. Podle okresního soudu však stěžovatel prezentoval skutečnosti, které jsou značně rozporné a vzájemně se vylučují. Poukázal v této souvislosti např. na to, že podle stěžovatele sexuální styky ustaly s trestním stíháním a zároveň že je iniciovala vedlejší účastnice. To se soudu jevilo "nelogické" s tím, že za takové situace nebyl "důvod, proč by probíhající trestní stíhání mělo odůvodňovat konec pohlavních styků mezi oběma". Podle soudu by to mohlo "odůvodňovat konec jejich vzájemných setkávání pouze za předpokladu, že by iniciativa nevycházela od [vedlejší účastnice], ale od [stěžovatele]". Na výpovědi stěžovatele ovšem v tomto směru nic nelogického není, naopak nelogický je argument soudu, který v podstatě tvrdí, že pokud by byl stěžovatel nevinný, pokračoval by v sexuálním kontaktu s osobou, která v probíhajícím trestním řízení tvrdí, že je tento kontakt nedobrovolný. Je snad samozřejmé, že ať už byl sexuální kontakt v minulosti dobrovolný, nebo ne, zahájení trestního stíhání muselo na něj a na zájem v něm pokračovat mít zásadní dopad, přičemž tou nejlogičtější reakcí všech zúčastněných by v každém případě bylo, že tato forma kontaktu skončí. Řečeno jinak, stěžovatel nemůže být odsouzen na základě argumentu, že v činnosti, v níž orgány činné v trestním řízení spatřovaly trestný čin, po zahájení trestního stíhání nepokračoval.

26. Další rozpor okresní soud našel mezi zmíněným tvrzením stěžovatele, že sexuální aktivity iniciovala vedlejší účastnice, a jeho tvrzením, že vedlejší účastnice nikdy neřekla, že se nechce nějakým sexuálním aktivitám podrobit. Podle soudu za situace, kdy vedlejší účastnice měla být sama iniciátorem, není "logické, proč by měla reagovat tak, že ty věci nechce". Stěžovatelova výpověď ale v tomto ohledu vnitřně rozporná není, jen jinými slovy vyjadřuje totéž, a snaha hledat v ní rozpor tak vyznívá účelově. Okresní soud dále proti stěžovateli použil tu část jeho výpovědi, v níž uvedl, že mu při jednom pohlavním styku vedlejší účastnice sdělila, že ji to bolí, aniž by to byla schopna vysvětlit. Podle okresního soudu tato část výpovědi "spíše potvrzuje výpověď [vedlejší účastnice], že s pohlavním stykem nesouhlasila". S tím bez dalšího souhlasit nelze, zvláště když stěžovatel tímto sdělením vedlejší účastnice vysvětloval, proč k souloži nedošlo (mělo jít dle jeho slov jen o "pokus", protože to vedlejší účastnici bolelo). Sdělení osoby, že ji určitá sexuální aktivita bolí, sama o sobě nemá vypovídací hodnotu k nedobrovolnosti či donucení.

27. Neobstojí ani ta argumentace okresního soudu, podle něhož se vzájemně vylučuje stěžovatelův popis toho, jak se vedlejší účastnice měla chovat při sexu (kdy ji označil za nejhorší milenku, co měl), a toho, jak se chovala, když ji při nedostatku erektce požádal o stimulaci rukou (kdy ji v této činnosti označil za zkušenou). Stěžovatel popisoval dvě různé sexuální aktivity, přičemž lidé mohou mít různé sexuální preference, být vzájemně kompatibilní v jedné aktivitě a zároveň nekompatibilní v jiné apod. Soudu se tyto popisy událostí ze strany stěžovatele mohou jevit nepřesvědčivé či nepravděpodobné, ale nelze přesvědčivě tvrdit, že se objektivně vzájemně vylučují.

28. V kontrastu s tím, jak přísně okresní soud přistupoval k hodnocení výpovědi stěžovatele, stojí to, jak soud vedl výslech vedlejší účastnice a se zřetelem k tomu hodnotil její výpověď. Nejenže soud nenechal vedlejší účastnici nejprve vlastními slovy vypovědět vše, co k věci či osobě stěžovatele ví, ale ihned přistoupil k pokládání dotazů, v některých případech sugestivních za současného familiárního oslovování vedlejší účastnice křestním jménem (jak plyne ze zvukového záznamu z hlavního líčení konaného dne 6. 6. 2024). Soud (i s odkazem na znalecký posudek) přijal za své tvrzení vedlejší účastnice, že stěžovatele vnímala jako partnera své matky, v němž hledala otcovskou osobu. V hlavním líčení vedlejší účastnice uvedla, že stěžovatele "vnímala jako kamaráda, neviděla ho jako chlapa, se kterým by měla něco mít". Bez povšimnutí v tomto ohledu zůstala výpověď svědkyně E. Č., která u hlavního líčení v reakci na dotaz soudu, zda jí vedlejší účastnice "popisovala

to nucení" k sexuálním praktikám, odpověděla, že nikoliv, "že na to jenom přistoupila", přičemž jí vedlejší účastnice "na začátku této záležitosti říkala, že si myslela, že oni jsou spolu jako pár". Dále si uvedená svědkyně vybavila, "že ona říkala, že si myslela, že on má o ni zájem, ale potom zjistila, že on zůstává u maminky, že nechce být s ní". Na tuto výpověď upozorňoval stěžovatel v odvolání, k čemuž odvolací soud uvedl, že z ní nevyplývá, že by vedlejší účastnice s obviněným pár tvořit chtěla. I kdyby tomu tak ale bylo (kdy navíc platí, že případná dobrovolnost partnerského vztahu by ještě nutně neznamenala souhlas s jednotlivými sexuálními aktivitami), daná výpověď potenciálně narušuje výpověď vedlejší účastnice, že stěžovatele vnímala jen jako kamaráda, otce, příp. partnera nevlastní matky.

29. Soudy nekriticky akceptovaly i vysvětlení vedlejší účastnice, že jednání stěžovatele mnoho let nenahlásila (např. orgánům činným v trestním řízení), neboť nechtěla ublížit nevlastní matce, a to navzdory tomu, že jejich vztah byl a je vzájemně velmi napjatý, přičemž nevlastní matka dokonce vypověděla, že se jí vedlejší účastnice naopak snažila ubližovat a ničit její vztahy. Přinejmenším se soudy nepokusily tuto okolnost osvětlit a vyhodnotit její vliv na výpověď vedlejší účastnice.

30. V souvislosti s nevlastní matkou vedlejší účastnice je dále potřeba uvést, že ta v hlavním líčení vypověděla, že vedlejší účastnici v roce 2011 vyhodila z domu kvůli tomu, že si stěžovateli "řekla o sex". Jak svědkyně opakovaně popsala, stěžovatel přišel opilý domů, načež svědkyně měla slyšet, jak mu vedlejší účastnice říká, že "mamka spí, tak můžeme jít na to". Dle výpovědi šla svědkyně za nimi do pokoje, kde byla vedlejší účastnice již do půlky svlečená. S tímto zásadním tvrzením se okresní soud vypořádal tak, že neodpovídá výpovědi vedlejší účastnice, která popřela, že by sex po stěžovateli někdy žádala, ani výpovědi stěžovatele, který celý incident popsal diametrálně odlišně. To Ústavní soud nepovažuje za dostačující. Soud v podstatě řešil, zda uvěří svědkyni, nebo vedlejší účastnici. Uvěřil vedlejší účastnici proto, že stěžovatel verzi svědkyně nepotvrdil. Ovšem daný incident se odehrál před více než deseti lety, a jak sama svědkyně uvedla, stěžovatel při něm byl opilý a následně si nic nepamatoval; v celkovém pohledu výpověď svědkyně naopak daleko více odpovídala výpovědi stěžovatele (který tvrdil, že si vedlejší účastnice aktivně říkala o sex s ním) než výpovědi vedlejší účastnice.

31. Uvedené nedostatky v odůvodnění okresního soudu byly následně znásobeny odvolacím soudem, který stěžovateli sdělil, že správnou otázkou není, jak měl stěžovatel poznat, že vedlejší účastnice o pohlavní styk nestojí, nýbrž že je třeba "vznést otázku, proč by měla [vedlejší účastnice] mít zájem o sex [se stěžovatelem]", přičemž údajně "logická odpověď na tuto otázku je negativní a podporuje výpověď [vedlejší účastnice] a s tím spojenou důvodnost vydání odsuzujícího rozsudku". Podle odvolacího soudu totiž "nebyl žádný důvod se domnívat, že by [stěžovatel] jako partner matky [vedlejší účastnice] a přibližně o 30 let starší muž měl vůbec být pro poškozenou sexuálně atraktivní". Takto formulované odůvodnění - doplněné dokonce o konstatování, že verze stěžovatele (jakožto obžalovaného) není podpořena důkazy - vzbuzuje vážné pochybnosti o tom, zda byl odvolací soud schopen se dívat na celou věc a na jednotlivé důkazy nepředpojatě. Odvolací soud si navíc zjevně vytvořil názor na danou věc na základě zažitých stereotypů a představ o tom, kdo pro koho může a nemůže být atraktivní, což je v rozporu i s nálezem Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 27/25 ze dne 7. 1. 2026, podle něhož se orgány činné v trestním řízení musejí "zdržet reprodukce sexistických stereotypů" (bod 60).

32. Odvolací soud se zároveň při vypořádávání stěžovatelovy argumentace pustil - mimo podstatu věci a mimo rámec své role jako trestního soudu - do moralizujících úvah stran toho, že stěžovatel "hovoří o dobrovolném sexu s [vedlejší účastnicí], aniž by v takovém případě projevoval jakýkoliv morální problém s tím, že by měl mít dobrovolný pohlavní styk s o 30 let mladší dcerou své životní partnerky". Odvolací soud dále vyjádřil svůj (neprávní) názor, že "je zarážející, že [stěžovatel] v této situaci neshledává ani morální problém ve vztahu k oběma ženám". Jakkoliv toto hodnocení odpovídá obecné morálce, úkolem odvolacího soudu bylo řešit trestněprávní stránku věci, tedy posoudit, zda

obstojí závěr okresního soudu, že stěžovatel spáchal skutek popsáný v obžalobě a že má znaky žalovaného (či jiného) trestného činu. Podobně, i smyslem obhajoby je zabývat se trestněprávní rovinou, nikoliv - jak si patrně odvolací soud představuje - se před orgány činnými v trestním řízení kát za věci, které jsou sice nemorální, ale nejsou trestné.

33. Popsaný postup soudů, nekriticky přijímajících cokoliv, co vedlejší účastnice vypověděla, se pak projevil i ve vymezení rozsahu trestné činnosti, jak ji soud pojal do tzv. skutkové věty rozsudku. Dle odůvodnění okresního soudu vedlejší účastnice "podle své výpovědi nedokázala přesně určit, kolikrát k jednotlivým sexuálním atakům docházelo, a pokud byla seznámena s obžalobou, kde bylo konstatováno, že se mělo jednat asi o deset případů, uvedla, že počet nedokáže říct, ale odhadla by, že to bylo vícekrát než uvedený počet". Přesný počet sexuálních kontaktů nedokázal určit ani stěžovatel, který v přípravném řízení uvedl, že mezi ním a vedlejší účastnicí proběhlo "maximálně deset souloží", v hlavním líčení pak, že k pohlavnímu styku došlo "asi v deseti případech". Ve skutkové větě okresní soud přesto vymezil trestnou činnost tak, že stěžovatel s vedlejší účastnicí "nejméně v deseti případech vykonal soulož", přičemž v dalším neurčitém počtu případů měl vůči vedlejší účastnici vykonávat další sexuální praktiky. Nepokusil se však jednotlivé ataky blíže identifikovat; dle skutkové věty k nim mělo dojít někdy mezi lety 2010 a 2022. Vzhledem k vymezení takto výjimečně dlouhého časového období páčání trestné činnosti pak soud rezignoval na zjištění dalších významných skutečností, které mohly mít význam pro konkretizaci skutku (soud neřešil, proč za tak dlouhý časový úsek proběhlo "pouze" několik pohlavních styků, zda a proč těchto "minimálně deset" souloží bylo vykonáno způsobem majícím znaky trestného činu znásilnění apod.).

34. Tyto vady ve své intenzitě způsobují nepřezkoumatelnost napadených rozhodnutí, což podtrhuje i rozpor v právní kvalifikaci trestného činu, resp. chybějící odůvodnění zvolené právní kvalifikace - ačkoli byl stěžovatel shledán vinným z jednoho zvláště závažného zločinu znásilnění (byť ve výroku svého rozsudku okresní soud uvedl dvě právní věty, čehož si povšiml i odvolací krajský soud, aniž na toto zjištění jakkoli reagoval), nikoli z více opakujících se trestných činů spáchaných v uvedeném období, napadená rozhodnutí s ohledem na uvedené "nejméně deset" ataků zcela postrádají úvahu ve vztahu k právní kvalifikaci jednání stěžovatele jako pokračování v trestném činu ve smyslu § 116 trestního zákoníku a k vymezení jeho znaků.

35. Uvedené nedostatky skutkové věty a z ní vyvozené právní kvalifikace se projevily i v tom, jak soudy přistoupily k otázce naplnění znaku bezbrannosti. Podle skutkové věty vedlejší účastnice "nebyla ve většině případů schopná projevit důrazný nesouhlas či se účinně aktivně jednatí [stěžovatele] fyzicky či útočně verbálně bránit, když jeho jednání vnímala jako intenzivní soustavný nátlak, vůči kterému nebyla schopna zvolit účinný mechanismus odporu". Tak tomu mělo být dle okresního soudu proto, že vedlejší účastnice je "v důsledku smíšené poruchy osobnosti a inferiorního intelektu osobou nezralou a infantilní, snadno ovladatelnou, manipulovatelnou, zvýrazněně se podřizující, a to zejména vůči osobám, které vnímá jako dominantní či jako autoritu". Z toho (ani z odůvodnění napadených rozhodnutí) ale není zřejmé, v jakých případech se vedlejší účastnice mohla bránit, v jakých ne, resp. proč v některých ano a v jiných ne.

36. K tomu musí Ústavní soud připomenout judikaturu Nejvyššího soudu ke znaku bezbrannosti (shrnutou z nedávné doby např. v jeho usnesení č. j. 8 Tdo 281/2024-190 ze dne 25. 4. 2024). Podle ní je bezbranností skutečný stav oběti, která se z různých důvodů nemůže bránit. Bezbrannost nemusí být jen "absolutní" (typicky případy, kdy je obětí dítě nebo osoba nemocná či v bezvědomí). Ve stavu bezbrannosti - jak uvedl Nejvyšší soud i v nyní napadeném usnesení - mohou být i osoby, jejichž duševní a rozumové schopnosti nejsou na takové úrovni nebo takového stavu, aby si ve své mysli dokázaly situaci, v níž se nacházejí, dostatečně přiléhavě ze všech souvislostí vyhodnotit a přiměřeně, logicky a účinně na ni reagovat (tak tomu bude zejména u osob trpících duševní chorobou, pro niž nechápou význam pachatelova jednání, anebo u dětí či osob mentálně zaostalých, které nemají dostatečné znalosti a zkušenosti, aby byly schopny posoudit význam odporu proti

vynucovanému pohlavnímu styku).

37. Vždy je ovšem znak bezbrannosti třeba vykládat doslovně tak, že musejí být dokazováním zjištěny takové skutečnosti, z nichž plyne, že oběť tohoto sexuálního aktu se dostala do stavu, kdy nebyla schopna projevit vlastní vůli či nebyla schopna pro objektivně danou skutečnost na požadavky obviněného reagovat. O stav bezbrannosti tak nepůjde např. ani u osoby, která je sice i nezletilá, ale natolik fyzicky a duševně vyspělá, že je schopna pochopit jednání pachatele a svůj případný nesouhlas s tímto jednáním dát dostatečně zřetelně najevo.

38. V nyní posuzované věci soudy dovodily naplnění znaku bezbrannosti ze sníženého intelektu vedlejší účastnice, její poruchy osobnosti a toho, že je snadno ovladatelnou osobou. To ovšem není dostatečné, neboť skutečnosti, kterými soudy bezbrannost odůvodnily, jsou dle znalců trvalého charakteru, přitom však i podle samotných soudů v některých případech vedlejší účastnice bezbranná nebyla.

39. Jde-li o poruchu osobnosti, dle znaleckého posudku (jak je reprodukován v napadeném rozhodnutí okresního soudu) vnímání reality a její interpretace nebyla a není u vedlejší účastnice pod vlivem žádného typu chorobných vjemů či bludů. Porucha osobnosti se podle posudku neprojevuje chorobnými příznaky, nýbrž nepříznivými povahovými vlastnostmi a nevhodnými odchylkami chování, povahy a charakteru, včetně emocí, nálad, temperamentu a vůle, disharmonickou nevyvážeností všech těchto složek a často celkovou nevyzrálostí. Z takového popisu není při absenci bližšího odůvodnění ze strany soudů zřejmé, jak svědčí o bezbrannosti vedlejší účastnice ve smyslu citované judikatury. Nesvědčí o ní bez dalšího ani její snížený intelekt (dle znalkyně je vedlejší stěžovatelka v dolním pásmu normy až subnormy); z napadených rozhodnutí se nepodává, že by v jeho důsledku vedlejší účastnice nebyla schopna chápat stěžovatelovo jednání a význam odporu proti němu.

40. Soudy tak svůj závěr o bezbrannosti vedlejší účastnice, v inkriminované době dávno dospělé osoby, převážně založily na její submisivní povaze ve spojení se sníženým intelektem, kdy se podle výpovědi znalkyně vedlejší účastnice "nechá snadno přesvědčit k věcem, které pro ni jsou nevýhodné". To však chápání bezbrannosti oproti citované judikatuře nepřijatelně posouvá. S prokázáním bezbrannosti vedlejší účastnice pak neoddělitelně souvisí otázka prokázání zavinění ve vztahu k tomuto znaku na straně stěžovatele (který nebyl otcem vedlejší účastnice a bydlel s ní jen po část doby, kdy k trestné činnosti mělo docházet). Je nutno bez rozumných pochybností odůvodnit, jak mohl stěžovatel bezbrannost vedlejší účastnice, resp. její neschopnost - slovy okresního soudu - "projevit důrazný nesouhlas" rozpoznat, zvláště když v některých případech toho podle soudů vedlejší účastnice podle všeho schopna byla (a stěžovatel to akceptoval, což sama vedlejší účastnice vypověděla). Rozhodně přitom nelze argumentovat předsudečně - jak činí odvolací soud - tím, že vedlejší účastnice "logicky" nemohla mít o stěžovatele jako o třicet let staršího muže a partnera matky zájem a že "nebyl žádný důvod se domnívat, že by [stěžovatel] ... měl být pro [vedlejší účastnici] sexuálně atraktivní".

41. V uvedeném světle pak podle Ústavního soudu z ústavního hlediska neobstojí to, že odvolací soud zamítl návrh na doplnění dokazování výpovědí svědkyně P. S., které měla údajně vedlejší účastnice sdělit, že to se stěžovatelem "přehnal". Odvolací soud tento důkaz odmítl, neboť z uvedené věty nevyplývá snaha vedlejší účastnice stěžovatele poškodit, když navíc provedené důkazy mají tvrzení vedlejší účastnici jednoznačně podporovat. Lze samozřejmě souhlasit, že zmíněné (údajné) konstatování svědkyně samo o sobě nutně nepotvrzuje obhajobu stěžovatele, její výpověď před soudem by nicméně mohla dané tvrzení a celou situaci dále objasnit. Především ale závěr, že provedené důkazy "jednoznačně podporují" tvrzení vedlejší účastnice, nemá oporu ve spise; jak již bylo řečeno, důkazní situace není tak černobílá.

42. Vedle již uvedeného je navíc možné zmínit, že podle výpovědi svědka J. K. z přípravného řízení se mu měla vedlejší účastnice již jednou svěřit se sexuálním obtěžováním ze strany jiného člověka a později říci, že si to vymyslela (čemuž daný svědek nevěřil).

43. Pro úplnost lze také doplnit, že v přípravném řízení dále vedlejší účastnice sdělila, že jí z neznámého čísla volal nějaký muž s upozorněním, že nemá nic říkat soudu. Policejní orgán si následně vyžádal výpis uskutečněného telekomunikačního provozu, podle něhož ve vedlejší účastnici uváděném čase jí nikdo nevolal, přičemž daný den měla dva hovory, a to z telefonního čísla své kamarádky. Policejní orgán dostal v přípravném řízení od vedlejší účastnice souhlas i se zajištěním zájmové komunikace na sociálních sítích. Následně se ale policejnímu orgánu žádná komunikace najít nepodařila se závěrem, že vedlejší účastnice ji zřejmě smazala.

44. Jde-li o rozhodnutí Nejvyššího soudu, nutno uznat, že ty největší excesy odvolacího soudu se Nejvyšší soud snažil korigovat, když některé pasáže jeho odůvodnění označil za nevhodné. Nicméně rozhodnutí soudů prvního a druhého stupně považuje Ústavní soud z výše uvedených důvodů za natolik vadná, že ani dílčí korekce ze strany Nejvyššího soudu nemohou jejich dopad na ústavně zaručená práva stěžovatele zhojit. Ústavně přijatelný stav může být nastolen jen zrušením napadených rozhodnutí a následným vedením trestního řízení, které bude respektovat stěžovatelova ústavně zaručená práva, zejména tedy presumpci nevin.

V. Závěr

45. Ústavní soud z uvedených důvodů shledal, že napadenými rozhodnutími bylo porušeno stěžovatelovo právo na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny a presumpce nevin zaručená čl. 40 odst. 2 Listiny. Ústavní stížnosti proto vyhověl a podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu napadená rozhodnutí zrušil.

Další články:

- [Uznání a výkon rozhodnutí jiného členského státu Evropské unie](#)
- [Obchodování s lidmi](#)
- [Nahlédnutí do policejního spisu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpor](#)
- [Právo EU \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Projednání podmíněného propuštění \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Nevyřazení se s návrhem na položení předběžné otázky Soudnímu dvoru EU dovolacím soudem](#)
- [Zabezpečovací detence \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Podílnictví](#)
- [Advokátní tarif](#)